Verslag IVN paddestoelen excursie, de Witrijt, 18 oktober 2026

Kind.

Heerlijk magisch is het om je als oudere af en toe even als een kind te mogen voelen wandelend op een zondagmiddag over smalle paadjes in een bos op zoek naar paddestoelen. De Witrijt in de Weebosch is zo'n bos vol met een veelheid aan paddestoelen in de meest wonderlijke vormen, kleuren, vastheden en geuren.

Het natuurmannetje

En hoe bijzonder is het dan om in je groepje ook nog eens door een man met vlasbaard in roodgeruite jas gegidst te worden uitgerust met een telescopisch paddestoelenspiegeltje en nog net geen puntmuts op. Eentje die eigenlijk geen paddestoelenboekje nodig blijkt te hebben omdat hij zelf een lopend boek is.

Grote opkomst

En nog opvallender: wat was de opkomst groot met meer dan 60 mensen en veel kinderen! Een opdeling in vier groepjes met vier gidsen was geen overbodige luxe. Hoe leuk was het om te zien hoe kinderen bij een gevangen kikker vier vingers aan de voorpoten en vijf tenen aan de achterpoten telden en verbaasd de bijna witte onderbuik ontdekten in schril contrast met het camouflagegroen op de rug. Ervaren met je zintuigen en voelen dat is wat telt!

Wonderlijke kleurenpracht.

Waar kleur en kleurverandering vaak het gevolg is van chemische processen en de paddestoel bescherming biedt tegen vraat en uitdroging, heeft kleur voor mij vooral een gevoelswaarde van schoonheid. Hoe fascinerend is het om alleen al de diverse kleurveranderingen te zien bij het indrukken of doorsnijden van de diverse paddestoelen om ons te leren determineren. De steel vd gewone krulzoom bijv die bij doorbreken rood aanloopt en waarvan de lamellen iets doorlopen op de steel en verkleuren als je erop drukt. Soms heeft een paddestoel een verwarrende benaming zoals de regenboogrussula terwijl hij effen vaal liliabruingrijs was! Maar de opvallende feloranje kleverig koraalzwammetjes op een stukje vermolmd hout die als kleine geweien op de grond tussen het bruine blad opdoken werden graag met de camera vastgelegd.

En wat te denken van een volwassen rode koolzwammetje dat in het veelzijdige kleurenpallet aan paddestoelen met haar diep roodpaarse kleur iedereen verraste.

De bekende aardappelbovist werd even doorgesneden en doorgegeven en beroken en bekeken hoe mooi diepzwart hij van binnen was lang voordat hij ontploffen gaat om zijn sporen vrij te geven. Mooi is ook om te zien hoe paddestoelen soms een andere kleur krijgen zoals de meerjarige platte tonderzwam roestbruin bepoederd agv haar sporen en deels zwart van de regen. Ennn op de witte onderkant je initialen kerven is donkerbruine letters toveren! Maar voor kinderen (en voor mij haha) mag de bekende vliegenzwam met haar rood met witte stippen niet ontbreken als standaardinventaris in een “kabouterbos” en dat deed hij dan ook niet.

Namen.

Namen verklappen vaak veel.

De vettige diksteel doet zijn naam eer aan;zijn hoed voelde vettig en de steel was aan de basis verbreed. Maar wat een hilariteit kon deze paddestoel teweeg brengen met zijn naam zeg.

Dan de inktzwam hoe ze langzaam vervalt tot een zwarte drap om haar sporen te verspreiden en hoe men daar vroeger inkt mee maakte. Dat maakt deze algemene soort toch bijzonder.

De echte tonderzwam is er een waarvan je de inhoud kunt bewerken tot een watachtige tondel wat vroeger een metalen tondeldoos in ging om vonken op te vangen en als gloeiende tondel de voorloper was van onze lucifer.

Verhalen.

En wat altijd leuk blijft zijn de verhalen uit de oude doos. Het verhaal van de ijsmummie van meer dan 5000 jr oud gevonden Ötztaler Alpen, een jager die o.a. stukjes vd berkenzwam bij zich bleek te hebben als bloedstelpende wondpleister!

De berkenzwam die na het indrogen hard wordt en vroeger als schuurpoeder dienst deed om metalen mooi glad te poetsen.

Wonderlijk hoe sommige soorten bij het omvallen van een boom de zwaartekracht lijken te voelen en hun onderzijde naar de aarde draaien om hun sporen beter veilig te kunnen stellen.

Giftigheid.

De vliegenzwam een bekende in de magie en volksgeloof is een knap giftige voor zowel mensen en sommige dieren. Delen werden vroeger in de melk gelegd om vliegen te lokken en daarna te doden en mensen, die gingen ervan hallucineren.

De groene knolammoniet , nog veel giftiger, dodelijker zelfs .. maar dat olijfgroene doet tegelijk toch ook weer zo mooi aan vind u niet? Ja beleven hoeft niet perse via de smaak maar het oog wil ook wat. De gidsen claimden allen liefhebbers van paddestoelen te zijn maar dat maakt ons nog geen deskundigen zei onze gids. En terecht want er zijn in ons land alleen al duizenden soorten en je moet echt een kenner zijn om de vele op elkaar lijkende, soms giftige soorten, te kunnen onderscheiden van de niet giftige. Je kan ze daarom maar beter niet oogsten ook al kwamen we wel enkele soorten tegen die als eetbaar werden aangemerkt zoals een rits witte waaiers van oesterzwammen , opvallend fel geeloranje zwavelzwammen, kastanjeboleten en eekhoorntjesbrood.

Sommig gif is direct giftig maar anderen blijken bij regelmatig gebruik bij stapeling in het lichaam na enkele jaren alsnog dodelijk. Maar in oude sprookjes gingen van sommige soorten wijze vrouwen vliegen op hun bezemstelen en zulke magische verhalen (s)maken lichter.

Vormen

En wat een veelheid aan vormen brengt de Goddelijke orde voort. Grote elfenbankjes als stukken stevige wit gerande golfplaten boven elkaar. Verder paddestoelen op stelen (soms erg breekbare stelen zoals bleek bij de diverse Russela's). Paddestoelen bolvormig, plakkaat ea vormen. De valse cantharel in haar bruinoranje outfit vond ik vooral mooi vanwege haar opvallende trechtervorm. Je kan het zo gek niet bedenken maar je vindt vele vormen en maten van enkele mm tot tientallen cm.

Samenleven

Hoe wonderlijk samenhangend zit de natuur in elkaar. Onze gids raapte onder een afstervende boom een diep oranjebruine blok op. Paddestoelen bleken hier het hout tot een samengeperste blok van houtstof te hebben afgebroken . In de stam van de boom bleek dezelfde paddestoel ook witte cellulosevezel te hebben vrijgemaakt. De vezel die wij tot papier verwerken. Mooie opruimers van de natuur zijn het, niks mis mee om oude stammen in het bos te laten liggen. Alles wat de paddestoel omzet tot anorganische stoffen kan door planten weer worden opgenomen en dan is de kringloop weer rond. Soms zitten paddestoelen op een boom als deze nog gezond is maar meer nog zitten ze op bomen die al verzwakt zijn of dood en helpen ze het afbraakprocces versnellen om nieuwe kansen te creëeren voor nieuwe natuur. Zo is het elfenbankje een saprofyt en een goede opruimer. Op de veelkleurige bovenkant zag ik ook wat groene alg groeien en beestjes aan de onderzijde de buisjes ingaan.

De bijzonderste vorm van samenleven vond ik in een oude boom toen ik naar boven keek. Daar bleek een enorm kankergezwel te zitten gevormd door de boom zelf. Diverse paddenstoelsoorten bleken een mooie leefgemeenschap te hebben gevonden op deze soort mini aardbol. Op de rest vs boom zag je ze niet. Ook vele insecten en spinnetjes bleken hun voedsel erop en erin te hebben gevonden. De boom bleek er ook nog niet al te veel van geleden te hebben.

Wonderlijk is ook hoe sommige paddestoelen via hun mycelium onder de grond voedsel uitwisselen met boomwortels en elkaar informeren over insectenplagen. Kennen wij ook niet zoiets als het word wide web maar dan bovengronds?

Paddestoelen, betoverend!

(Marion Verspaandonk-Schijvens)